

силабус з дисципліни

ПРАВОЗНАВСТВО

Команда викладачів:

Провідний викладач : Лисяк Олександр Іванович (к.ю.н.,доцент)

Контакти: a.lysyak@ukr.net

Години прийому та консультацій: 14.00-15.00 четвер

Викладчі курсу : Колісников Андрій Вячеславович (старший викладач)

Контакти : avk.lawyer@ gmail.com

Години прийому та консультацій: 13.00-14.00 середа – четвер

Гайворонська Тетяна Миколаївна (к.ю.н.,доцент)

Контакти: Т.М. Гайворонська 10-99; etip12@ukr.net

Години прийому та консультацій:

Крутько Ірина Миколаївна (старший викладач)

Контакти: 38(057)730-10-99, irina.lawer2@gmail.com

Години прийому та консультацій:

Веб сторінка курсу: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаткові інформаційні матеріали: <http://metod.kart.edu.ua>

Правознавство це сфера знань про закономірності виникнення, розвитку та функціонування права і держави, а також про їх втілення і роль у суспільстві, у свідомості людини.

Як навчальна дисципліна, правознавство – це систематизований комплекс узагальнених знань про державу і право, окремі галузі права та їхній взаємозв'язок і розвиток.

Правова інформація, яка є основою вказаного комплексу – це результат напрацювання різноманітних наукових шкіл, на підставі якої формується загальний погляд студентів (слухачів) про основи держави і права. Саме вивчення правознавства дає загальні уявлення студентам (слухачам) про основи державно-правового життя в Україні та за її межами.

Основною метою навчального курсу, який базується на узагальненому розгляді широкого кола питань з основ правового життя в Україні, є формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генези та закономірностей їх функціонування і розвитку, оволодіння поняттєво-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики.

Його вивчення повинно сприяти формуванню у студентів (слухачів) правосвідомості, правової культури, розвитку творчого теоретичного правового мислення, використання яких необхідне при вирішенні практичних завдань в їх майбутній роботі в сфері психології.

Курс має на меті сформувати та розвинути наступні компетентності студентів:

1. Інтегральна компетентність (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов);

2. Загальні компетентності щодо здатності:

- до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- до знання та розуміння предметної області та професійної діяльності;
- спілкуватися державною мовою в усній та письмовій форм;
- спілкуватися іноземною мовою, використовуючи відповідну термінологію в певній предметній галузі;
- до використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- постійно та безперервно вчитися і оволодівати сучасними знаннями та технологіями;
- бути критичним і самокритичним, оцінювати та підтримувати якість результату професійної діяльності;
- працювати в команді;
- діяти на основі етичних міркувань (мотивів), цінувати та поважати різноманітності і мультикультурності;
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенство права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- формулювати особисту думку та аргументовано її представляти;
- зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, навколишнє середовище на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;

- уміння виявляти й використовувати різні джерела інформації (бібліографії, документи, ЗМІ, веб-сайти тощо), розуміти, критично-конструктивно оцінювати й використовувати інформацію;
- продукувати нові ідеї (креативність).

3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві;
- знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів;
- повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;
- знання, розуміння та використання міжнародних стандартів прав людини, основ права Європейського Союзу, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини;
- здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права;
- знання, методології наукових досліджень в юриспруденції та здатність застосовувати загальні та спеціально юридичні методи наукового пізнання;
- здатність застосовувати знання завдань, принципів, концепцій і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;
- знання, розуміння та використання особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права;
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти;
- знання і розуміння соціальної природи трудових відносин та їх правового регулювання;
- знання та використання особливостей інновацій в правовій сфері;
- уміння орієнтуватися в проблемах юридичної науки та здатність їх аналізувати, надаючи обґрунтовані пропозиції щодо їх вирішення;
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і критичного та творчого застосування набутих знань у професійній діяльності;
- здатність до консультивання з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації;
- здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування та використання цієї навички;
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення;
- знання та застосування стандартів правничої професії та ролі правника в суспільстві.

4. Інформаційну компетентність (розвиток вмінь студента до самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації в області права за допомогою сучасних інформаційних технологій)

5. Комунікативну компетентність (розвиток у студента навичок роботи в команді шляхом реалізації групових проектів, вміння презентувати власний проект та кваліфіковано вести дискусію у досліджуваній сфері);

6. Компетентність особистісного самовдосконалення (елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання, шляхом постійного пошуку нетрадиційних підходів до розвитку маркетингових Інтернет-комунікацій).

Чому ви маєте обрати цей курс?

Ми живемо в правовій державі. Це означає, що життя в нашій країні підпорядковане нормам і принципам права, панування закону. Тому кожна людина повинна бути юридично грамотною і освіченою, розуміти свої права, обов'язки, відповідальність. Саме для цих цілей існує правознавство.

Наприклад, в якій би галузі фахівець не працював, він повинен знати основи трудового права, щоб правильно організувати і здійснювати трудовий процес; мати уявлення про правовий механізм, що регулює господарські зв'язки підприємств і організацій; знати права і обов'язки громадян і юридичних осіб, їх правові гарантії; з метою боротьби з правопорушеннями і запобігання злочинам йому необхідно мати уявлення про кримінальний закон тощо.

Отже, якщо ви хочете навчитись відстоювати свої права, тоді вам просто обов'язково варто йти на цей курс!

Ознайомлення із зазначеним курсом допоможе студентам набути відповідних теоретичних знань та навичок, орієнтуватись у чинному законодавстві, працювати з нормативно-правовими актами, правильно застосовувати правові норми до конкретних практичних ситуацій.

Огляд курсу

Цей курс, який вивчається з вересня по грудень, дає студентам глибоке розуміння систематизації успішних прикладів віртуального бізнесу та практичні рекомендації з його просування в Інтернет мережах.

Кількість кредитів ECTS – 3.

Лекції – 15 годин.

Практики – 15 годин.

Курс складається з однієї лекції у два тижні і одного практичного заняття один раз у два тижні. Він супроводжується текстовим матеріалом та груповими завданнями. Студенти матимуть можливість застосовувати отримані знання та вирішувати практичні завдання протягом обговорень в аудиторії та розробки відповідних проектів рішень і документів.

Ресурси курсу

Інформація про курс розміщена на сайті Університету (<http://kart.edu.ua>), включаючи навчальний план, лекційні матеріали, завдання та правила оцінювання курсу).

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції. Під час обговорення ми запропонуємо вам критично поміркувати над проблемами функціонування держави як основного регулятора суспільних відносин. Ви повинні бути готовими до дискусій та мозкових штурмів – ми хочемо знати, що ви думаєте!

Приклади питань для обговорення доступні в посібнику у бібліотеці Університету.
Ось деякі з них:

- 1) Поняття, ознаки і сутність права.
- 2) Система законодавства України. Залізничне законодавство. Загальна характеристика Статуту залізниць.
- 3) Поняття, порядок укладення та зміст договору про перевезення вантажів залізничним транспортом.
- 4) Відповідальність залізниці за втрату, недостачу, псування або пошкодження вантажу.

Теми курсу

Правознавство / схема курсу

Поміркуй	Лекції	Виконай
	Довідковий матеріал	
	Презентації	
	Обговорення в аудиторії	
	Групові завдання	
	Індивідуальні консультації	
	Залік	

Практичні заняття курсу передбачають групове вирішення практичних задач та презентацію власних проектів рішень.

Теми курсу

I семестр . Денна форма навчання

Список основних лекцій курсу наведений нижче. Пильнуйте за змінами у розкладі.

Ти ж-ден ь	Кіл ьк. год ин	Тема лекції	Кіл ьк. год ин	Тема практичних занять
4	2	1. Основи теорії держави і права	2	Основи теорії держави і права
	1	2. Конституційне право України	1	Конституційне право України
6	1	3. Цивільне право. Трудове право	1	Цивільне право. Трудове право
	2	4. Аграрне, земельне та екологічне право. Адміністративне право	2	Аграрне, земельне та екологічне право. Адміністративне право
Модульний контроль знань				
8	1	5. Кримінальне право	1	Кримінальне право
	2	6. Міжнародне право.	2	Міжнародне право
10	2	7. Фінансове право. Банківське право	2	Фінансове право. Банківське право
12	2	8. Судові та правоохоронні органи України	2	Судові та правоохоронні органи України
14	2	9. Вирішення господарських спорів. Розгляд цивільних, адміністративних, кримінальних справ	2	Вирішення господарських спорів. Розгляд цивільних, адміністративних, кримінальних справ
Модульний контроль №2				
Залік с дисципліни				

Для заочної форми навчання

Тиждень	Кількість годин	Тема лекції	Кількість годин	Тема практичних, семінарських та лабораторних занять
	2	3	4	5
	1	Лекц.№1. Основи теорії держави і права	1	ПР-1 Основи теорії держави і права
	1	Лекц.№2. Конституційне право України	1	ПР-2 Конституційне право України
	1	Лекц.№3. Цивільне право. Трудове право	1	ПР-3 Цивільне право. Трудове право
	1	Лекц.№5. Кримінальне право	1	ПР-5 Кримінальне право
	1	Лекц.№8. Судові та правоохоронні органи України	1	ПР-8 Судові та правоохоронні органи України
	1	Лекц.№9. Вирішення господарських спорів. Розгляд цивільних, адміністративних, кримінальних справ	1	ПР-9 Вирішення господарських спорів. Розгляд цивільних, адміністративних, кримінальних справ
Залік с дисципліни				

Правила оцінювання

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена до національної шкали (5, 4, 3,) та шкали ECTS (A, B, C, D, E)

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100 бальною шкалою	ECTS оцінка
ВІДМІННО – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A

ДОБРЕ – 4	<u>Дуже добре</u> – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	<u>Добре</u> – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
ЗАДОВІЛЬНО - 3	<u>Задовільно</u> - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	<u>Достатньо</u> – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
НЕЗАДОВІЛЬНО - 2	<u>Незадовільно</u> – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	<u>Незадовільно</u> - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

Завдання на самостійну роботу:

- Студентам пропонується обрати один з 20 варіантів тем для створення власного завдання впродовж семестру. За вчасне та вірне виконання завдання нараховується **25 балів до поточного модульного контролю**. За вчасне та частково вірне виконання – від 15 до 25 балів. За невиконане завдання бали не нараховуються. Необхідний обсяг виконання завдання складає 50% на перший модульний контроль і 100% на другий модульний контроль. Перебіг поточного виконання завдання та питання для обговорення надсилаються на e-mail викладача або перевіряються ним особисто.
- Студенти мають прорецензувати одну роботу іншого студента або групи впродовж семестру очно та висловити свої критичні зауваження.

№	Теми завдань
з/п	Назва теми
1	Здійснення та захист цивільних прав
2	Спадкове право
3	Право інтелектуальної власності
4	Особисті немайнові права
5	Правове регулювання житлових відносин
6	Основи сімейного права України
7	Загальні засади трудового права
8	Робочий час і час відпочинку
9	Трудова дисципліна
10	Матеріальна відповідальність сторін трудових правових правовідносин
11	Трудові спори
12	Основи права соціального забезпечення
13	Загальні засади екологічного права
14	Основи земельного права
15	Основи фінансового права
16	Загальні засади адміністративного права
17	Відповідальність в адміністративному праві
18	Основи митного права
19	Загальні засади кримінального права

Відвідування лекцій:

Бали за цю складову нараховуються взагалі, якщо студент не відвідував більш 50% лекційних занять у модулі без поважних причин. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Ступінь залученості:

Мета участі в курсі – залучити вас до дискусії, розширити можливості навчання для себе та своїх однолітків та дати вам ще один спосіб перевірити свої знання у сфері права. Участь буде оцінюватися на основі кількості та вірності ваших відповідей. Питання, хоча й заохочуються, однак не оцінюються в цьому блоці. Ми намагаємося надати всім студентам рівні та справедливі можливості для підвищення власної залученості. **Максимальна сума становить 10 балів.**

Практичні заняття:

Оцінюються за відвідуваннями (до 3 балів), ступенем залученості (до 7 балів) та стислою презентацією виконаного завдання (до 5 балів). Ступінь залученості визначається участю у роботі дискусійного клубу з питань правознавства. **Максимальна сума становить 15 балів.**

Модульне тестування:

Оцінюються за вірними відповідями на тестові модульні питання (20 питань в тесті, кожна вірна відповідь оцінюється в 2 бали). **Максимальна кількість становить 40 балів за модуль.**

Залік:

- Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент становить 100 (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів тестування). Середнє арифметичне суми модульних оцінок складає заліковий бал. Якщо студент не погоджується із запропонованими балами він може підвищити їх на заліку, відповівши на питання викладача (Додаток 1).

Команда викладачів:

Лисяк Олександр Іванович (<http://kart.edu.ua/kafedra-etip-ua/istoriya-stvorennya-kafedri-etip-ua>) – лектор з питань правознавства в УкрДУЗТ. Отримав ступінь к.ю.н. за спеціальністю 12.00.05 – «Трудове право; право соціального забезпечення» в Національному університеті внутрішніх справ МВС України у 2005 році. Напрямки наукової діяльності: трудове право; право соціального забезпечення; аграрне право; водне право; земельне право; екологічне право; екологічна етика.

Колісников Андрій Вячеславович. Напрямки наукової діяльності: правове регулювання публічних запозичень, правові проблеми грошової системи.

Крутько Ірина Миколаївна (<http://kart.edu.ua/kafedra-etip-ua/istoriya-stvorennya-kafedri-etip-ua>) – лектор з питань правознавства в УкрДУЗТ. Отримав Напрямки наукової діяльності: інтелектуальне право, договірне, сімейне право, трудове право; право соціального забезпечення; адміністративне право; кримінальне право.

Гайворонська Тетяна Миколаївна(www.kart.edu.ua/kafedra-etip-ua/kolectuv-kafedru-etip-ua/etip12@ukr.net) – лектор з питань права в УкрДУЗТ. Отримала ступінь к.ю.н. за спеціальністю 12.00.06 – земельне право, аграрне право, екологічне право, природоресурсове право; присвоєно вчене звання доцента кафедри охорони праці та навколишнього середовища в УкрДУЗТ у 1994 році. Напрямки наукової діяльності: екологічні, земельні, природоресурсові відносини на залізничному транспорті, правовідносини на залізницях України.

Очікувані результати

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент оволодіє відповідними теоретичними знаннями та навичками, вмінням орієнтуватись у чинному законодавстві, працювати з нормативно-правовими актами, правильно застосовувати правові норми до конкретних практичних ситуацій.

Кодекс академічної доброчесності

Порушення Кодексу академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту є серйозним порушенням, навіть якщо воно є ненавмисним. Кодекс доступний за посиланням:

<http://kart.edu.ua/documentu-zvo-ua>

Зокрема, дотримання Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ означає, що вся робота на іспитах та заліках має виконуватися індивідуально. Під час виконання самостійної роботи студенти можуть консультиватися з викладачами та з іншими студентами, але повинні самостійно розв'язувати завдання, керуючись власними знаннями, уміннями та навичками. Посилання на всі ресурси та джерела (наприклад, у звітах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. У разі спільної роботи з іншими студентами над виконанням індивідуальних завдань, ви повинні зазначити ступінь їх залученості до роботи.

Інтеграція студентів із обмеженими можливостями

Вища освіта є провідним чинником підвищення соціального статусу, досягнення духовної, матеріальної незалежності і соціалізації молоді з обмеженими функціональними можливостями й відображає стан розвитку демократичних процесів і гуманізації суспільства.

Для інтеграції студентів із обмеженими можливостями в освітній процес Українського державного університету залізничного транспорту створена система дистанційного навчання на основі сучасних педагогічних, інформаційних, телекомунікаційних технологій.

Доступ до матеріалів дистанційного навчання з цього курсу можна знайти за посиланням: <http://do.kart.edu.ua/>

Додаток 1

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ ПРАВОЗНАВСТВО

1. Конституційна право-провідна галузь національного права України. Конституція України – Основний закон держави.
2. Поняття, ознаки й сутність права.
3. Конституційно-правові основи правового статусу людини і громадянина.
4. Поняття, ознаки і структура правовідносин. Юридичні факти та склади.
5. Правовідносини на залізничному транспорті.

6. Поняття, система, зміст цивільно-правового договору. Порядок укладання, зміна й розірвання договору. Класифікація цивільно-правових договорів.

7. Система законодавства України. Залізничне законодавство. Загальна характеристика Статуту залізниць.

8. Поняття зобов'язань і підстави його виникнення та припинення в цивільно-правових відносинах. Поняття та принципи виконання зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань.

9. Конституційні інститути демократії в Україні: Виборча система в Україні. Референдуми.

10. Строки в цивільному праві. Позовна давність та її перебіг. Строки позовної давності на залізничному транспорті.

11. Поняття, ознаки й сутність права.

12. Норма права: поняття, структура, види. Система права України.

13. Поняття, порядок укладення і зміст договору про перевезення вантажів залізничним транспортом.

14. Правомірна поведінка, правопорушення, юридична відповідальність.

15. Підвідомчість справ господарським судам. Досудове врегулювання господарських спорів.

16. Право в системі соціальних норм. Право і мораль.

17. Претензії та позови при перевезеннях вантажів залізницею.

18. Причини і шляхи виникнення держави і права. Основні теорії походження держави і права.

19. Зміст, укладення та оформлення трудового договору (контракту).

20. Конституційно-правові основи органів державної влади в Україні

21. Відповідальність залізниці за втрату, недостачу, псування або пошкодження вантажу.

22. Конституційно-правові основи територіального устрою України.

23. Поняття і значення угод. Види угод в цивільному праві.

24. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування.

25. Поняття та види переведення працівників на іншу роботу.

26. Поняття законності і правопорядку. Співвідношення законності правопорядку і демократії.

27. Надурочний час. Особливості проведення надурочних робіт на залізничному транспорті.

28. Цивільно-правові засоби захисту честі, гідності та ділової репутації.

29. Суб'єкти підприємницької діяльності. Виникнення і припинення діяльності суб'єктів підприємництва.

30. Поняття та види часу відпочинку. Особливості правового регулювання часу відпочинку на залізничному транспорті.

31. Відповідальність за порушення житлового законодавства.

32. Приватноправове регулювання підприємницької діяльності.

33. Поняття, зміст і методи забезпечення дисципліни праці. Правове регулювання внутрішнього розпорядку на залізничному транспорті.

34. Публічно-правове регулювання підприємницької діяльності.

35. Поняття і види дисциплінарної відповідальності. Поняття і види дисциплінарних санкцій. Порядок їх застосування.

36. Поняття і види матеріальної відповідальності працівника. Підстави й умови настання відповідальності.

37. Поняття представництва, його види. Довіреність: форма і строк. Передоручення. Припинення довіреності.

38. Право власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Зміст права власності як суб'єктивного цивільного права.

39. Розірвання трудового договору за волею третіх осіб.
40. Форми власності в Україні. Суб'єкти права власності в Україні.
41. Підстави припинення трудового договору (контракту).
42. Підстави виникнення і припинення права власності.
43. Розірвання трудового договору (контракту) за волею працівника.
44. Поняття права загальної власності. Види права загальної власності.
45. Розірвання трудового договору (контракту) за волею власника.
46. Поняття інших майнових прав у цивільному праві. Право повного господарського ведення. Право оперативного управління майном власника.
47. Колективні трудові спори. Загальна характеристика. Порядок їх розгляду.
48. Майново-правові засоби захисту прав власності: домагання майна власником з чужого незаконного володіння. Захист права власності від порушень, які не поєднані з позбавленням володіння.
49. Поняття і види робочого часу. Особливості правового регулювання робочого часу на залізничному транспорті.
50. Спадкування за законом.
51. Матеріальна відповідальність підприємств, установ, організацій у трудових правовідносинах. Поняття морального збитку за трудовим правом.
52. Спадкування за заповітом.
53. Кримінальна відповідальність за порушення екологічного законодавства.
54. Поняття опіки і піклування, умови їх встановлення та припинення.
55. Поняття та склад злочину. Закінчений та незакінчений злочин. Співучасть у злочину.
56. Поняття, ознаки й умови цивільно-правової відповідальності. Види цивільно-правової відповідальності.
57. Обставини, що включають злочинність діяння.
58. Поняття, порядок й умови укладення шлюбу. Шлюбний контракт.
59. Поняття та мета кримінального покарання. Види покарань.
60. Підстави виникнення прав та обов'язків батьків та дітей. Особисті права і обов'язки батьків і дітей.
61. Адміністративне правопорушення (проступок). Види адміністративних стягнень. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності.
62. Підвідомчість цивільних справ суду.
63. Класифікація індивідуальних трудових спорів. Порядок їх розгляду.
64. Правосуддя по кримінальних справах.
65. Право власності на землю: суб'єкти права власності.
66. Поняття і види відпусток працівників. Порядок надання відпусток.
67. Предмет і поняття митного права. Митні органи України. Митний контроль.